

Міжнародна наукова конференція «Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень»

(с. Березоточа Полтавської області, 12—14 липня 2006 року)

Міжнародна наукова конференція «Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень», присвячена 90-річчю заснування Дослідної станції лікарських рослин УААН, відбулася 13—14 липня 2006 року в с. Березоточа Лубенського р-ну Полтавської обл.

Організаторами конференції виступили Дослідна станція лікарських рослин Української академії аграрних наук і Лубенське відділення Українського ботанічного товариства.

Наукова програма конференції була насиченою, відображала головні напрямки розвитку сучасного лікарського рослинництва, включала пленарні та секційні засідання, дискусії. У конференції брали участь представники наукових установ Казахстану, Литви, Росії, України, зокрема 10 докторів та 25 кандидатів сільськогосподарських, медичних, фармацевтичних, біологічних і хімічних наук.

Основними напрямками роботи конференції були «Ресурсознавство, колекціонування й інтродукція лікарських рослин»; «Нові технології у лікарському рослинництві та їх впровадження»; «Генетика, селекція, насінництво і насіннезнавство лікарських рослин»; «Фізіологія лікарських рослин та біотехнології»; «Фітохімічні дослідження і використання лікарських рослин у медицині».

Відбулося засідання «круглого столу» науковців і представників виробників: фермерів, фахівців

спеціалізованих господарств, заготівельних організацій та фармацевтичних підприємств.

На пленарному засіданні (голова — Л.А. Глущенко) виголошено доповідь директора Дослідної станції лікарських рослин УААН В.В. Рак, яка розповіла про наукову і практичну діяльність установи; д-ра біол. наук, члена-кореспондента НАН України професора В.А. Кунаха «Тривалість життя людини і біотехнологія лікарських рослин»; канд. с.-г. наук А.П. Лебеди «Інвентаризація флори України: біохімічні аспекти»; канд. с.-г. наук Г.З. Мангазбаєвої «Вивчення лікарських рослин у Центральному Казахстані»; д-ра біол. наук О. Рагажинскене «Генетичні ресурси, інтродукція та фітохімічні дослідження лікарських й ароматичних рослин у Латвії»; д-ра хім. наук В.І. Литвиненко. Особливий інтерес і бурхливе обговорення викликала доповідь канд. с.-г. наук С.П. Кутько «Стан ринку лікарської рослинної сировини в Україні». Всі доповіді супроводжувалися комп'ютерною презентацією.

На секції «Ресурсознавство, колекціонування та інтродукція лікарських рослин» під головуванням д-ра с.-г. наук Д.Б. Рахметова велику увагу і дискусійне обговорення викликали доповіді канд. с.-г. наук В.М. Меженського (Артемівська дослідна станція розсадництва Інституту садівництва УААН), Е.П. Беденко (Українська медична стоматологічна академія) та Д.Б. Рахметова (НБС НАН України).

Відбулися об'єднані засідання секцій «Нові технології у лікарському рослинництві та їх впровадження», «Генетика, селекція, насінництво і насіннезнавство лікарських рослин», проведені в сівозмінах ДСЛР під головуванням д-ра біол. наук, професора Київського національного університету ім. Тараса Шевченка Л.Т. Міщенко. Заслухано також доповіді Л.Т. Міщенко «Вірусні захворювання лікарських рослин» та співробітників ДСЛР УААН О.Г. Губаньова, М.П. Колосовича, Н.І. Куценко.

Розглядалися проблеми інтегрованого захисту лікарських рослин від шкідників і хвороб, констатовано, що хімічний метод, спрямований на винищення шкочинних організмів, був і залишається найбільш ефективним і важливим. Проте застосування пестицидів регламентується залишковими кількостями препаратів у лікарській рослинній сировині. На сьогодні питання розробки МДР (максимально допустимих рівнів) гербіцидів, інсектицидів та фунгіцидів залишається відкритим через об'єктивні причини.

На секції «Фітохімічні дослідження та використання лікарських рослин у медицині» прозвучали доповіді з питань хімічного вивчення лікарських і плодових рослин, інформація про розробку нових фітопрепаратів. Цікавими були доповіді К.Г. Гаркавої, Н.І. Джуренко, В.М. Булавки. У ході обговорення наголошено на необхідності переходу до сучасних методів вивчення і контролю якості лікарської рослинної сировини (ВЕЖХ, ГХ-МС), забезпечення стандартами наукових досліджень.

Головними темами засідання «круглого столу» були стандартизація якості дикорослої і культивованої сировини, розробка основних напрямків і стратегій у галузі вирощування та переробки лікарської рослинної сировини.

Під головуванням директора НЕФЦ професора А.І. Гризодуба (м. Харків) проведено дискусію за «круглим столом», присвячену проблемі підвищення якості лікарської рослинної сировини. У виступі професора А.І. Гризодуба представлено концепцію введення монографій на лікарські рослини до Державної фармакопеї України. Прозвучало звернення до всіх зацікавлених організацій щодо участі в розробці національної частини монографій.

У доповіді канд. хім. наук О.В. Середи (с. Березоточа) порушено питання про необхідність запровадження належної практики культивування і збору лікарських рослин (GACP), рекомендованої ВООЗ у 2004 році, і розробки національного збірника таких правил.

Доповідачі канд. біол. наук В.М. Мінарченко (м. Київ) і канд. біол. наук Л.А. Глушенко (с. Березоточа), розглядаючи питання поліморфізму дикорослих лікарських рослин особливу увагу звернули на складність правильної ботанічної ідентифікації деяких видів лікарських рослин.

О.Г. Губаньов (с. Березоточа) висвітлив досягнення станції з розробки технологій вирощування лікарських культур, відзначив, що більшість проблем, пов'язаних з якістю дикорослої сировини, успішно розв'язується культивуванням рослин. Запропоновано заснувати Асоціацію виробників лікарської рослинної сировини для координації цієї діяльності і формування відповідного вітчизняного ринку.

Професор В.І. Литвиненко (м. Харків) запропонував створити Українську трав'яну фармакопею, до монографій якої ввійшли б усі відомості про лікарські рослини, що накопичені вітчизняними вченими, проте не ввійшли до ДФУ.

В обговоренні виступили А.Г. Котов (м. Харків), В.І. Лебедев (м. Житомир), О. Дроздов (Латвія), А.І. Гризодуб (м. Харків), І.В. Корнев (м. Полтава), Л.Т. Міщенко (м. Київ), К.Т. Гаркава (м. Київ) та ін.

Загалом дискусія допомогла з'ясувати позицію спеціалістів різних профілів, порушила важливі проблеми й окреслила шляхи їх вирішення.

Здійснена робота відобразила необхідність посилення координації досліджень, пов'язаних з вивченням, культивуванням і заготівлею лікарських рослин, стандартизацією лікарської рослинної сировини та стабілізацією сировинної бази для випуску вітчизняних фітопрепаратів.

Враховуючи виняткову важливість досліджень лікарських рослин для охорони здоров'я населення, екології та економіки всіх країн, що брали участь у конференції, у підсумках роботи пленарних і секційних засідань та «круглого столу», висунуті такі пропозиції:

1. Конференція вважає за доцільне підтримати ідею створення Національного наукового центру лікарських рослин для координації наукових досліджень у галузі лікарського рослинництва в Україні.

2. Конференція рекомендує Державній комісії з випробування пестицидів, біопрепаратів та регуляторів росту рослин (РРР) включити ДСЛР УААН до Плану державних випробувань з відповідним фінансуванням для проведення досліджень та реєстрації препаратів з подальшим включенням їх до списку дозволених препаратів, заснованих на лікарських рослинах.

3. Конференція вважає за необхідне розробку і введення в Україні Належащих правил культивування і збору лікарських рослин.

4. Розширити співпрацю провідних фахівців ДСЛР УААН у галузі вивчення лікарських рослин з науковими установами України та ближнього зарубіжжя, готувати спільні проекти, включаючи міжнародні.

Матеріали доповідей, презентованих на конференції, опубліковано до початку її роботи — це 131 стаття і повідомлення на 370 сторінках. У них представлено як огляди, так і експериментальні роботи з вивчення лікарських рослин.

Л.А. ГЛУЩЕНКО, О.А. ПОРАДА